

דף לט.

עין משפט א.ב.ג.ד.ה.

הו"מ סימן קמו פעיף ג

ג. גם אם העדים שמחה בפניהם יאמרו שלא אמרו לשום אדם המחאה ג"כ הוי מחאה^ב כיון שמיחה כראוי וסמך עליהם שיאמרו לאחרים, ואפי' אמר לעדים שמיחה בפניהם אל תאמרו לו^ב, או שהם אמרו מעצמן לא נאמר לו ג"כ הוי מחאה, ואפי' אמרו לא נוציא דבר זה מפינו הוי מחאה דמילתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר ולא אדעתיה. אבל אם הוא אמר להם לא יצא דבר זה מפיכם^ע, לא הוי מחאה.

הו"מ סימן עט פעיף א

א. טענו מנה הלוייתך^ב, וכפר בכי"ד^ז ואמר להד"ם, ובאו שנים שלוח מנה ופרעו, והמלוה אומר לא נפרעתי, הרי זה חייב לשלם^ז.

* דכל האומר לא לוייתי כאומר לא פרעתי, ונאמן על עצמו יותר מק' עדים^ר, ומה שאומר לא לוח הרי הוכחש בעדים, ואין המלוה חייב

ג. כ"כ התוס' ב"ב מ' ע"א. והרא"ש.

ס. שהרי לא הזהירם רק שלא יאמרו לו, אבל לאחרים לא הזהירם וע"כ הוי מחאה. סמ"ע ס"ק ה'.

ע. שם בגמ' ל"ט כדאמר רב זביד. ובהזהיר אותם שלא יצא דבר זה מפיהם שלא הוי מחאה אף אם עברו ואמרו לו למחזיק המחאה, ושהמערער אמר להם שלא יצא דבר זה מפיהם הוי חזקה. כ"כ הש"ך ס"ק ג'. ובביאורים כתב דאפי' לא אמרו למחזיק שצויה אותם שלא יצא דבר זה מפיהם ג"כ לא הוי מחאה, כיון דלא הוי מחאה וזה דומה לשני עדים שאומרים בשקר למחזיק שפלוני מיחה והוא לא מיחה דלא הוי חזקה. נתיבות ס"ק ד' בחידושים.

פ. רמב"ם פ"ו מהלכות טוען הלכה ג', משבועות מ"א ע"ב וכרבא שם.

צ. ואם כפר מחוץ לבי"ד מבואר בסעיף ט', וכתב הריב"ש סי' שנ"ד דאף שהעדים העידו בכי"ד אחר, נעשה הוחזק כפרן. סמ"ע ס"ק א'.

ק. ואפי' אמר אחר שבאו העדים פרעתי קודם, מ"מ שוב אינו נאמן, דכבר הוחזק כפרן והודה שלא פרע באומרו לא לוייתי בכי"ד, והעדים מעידים שלוח ש"ך ס"ק ב' ודלא כהמבי"ט בח"א סי' ט"ז.

ר. ולכן אינו יכול להשביעו אפי' היסת אח"כ, דאם רק ע"פ עדים היה יכול להטיל עליו היסת. אבל כיון שהודאתו עדיף מעדים, א"א לחייבו שבועה סמ"ע ס"ק ב'.

שבועה שהרי הוחזק כפרן ^ש.

א ב. גם אחר שפרעו, אם חזר ותבע הלוח למלוה ואומר לו פרעתוך שני פעמים, אין המלוה נשבע לו אפי' היסת ^ת.

וכן אם הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו, ואמר הלוח לא היו דברים מעולם וזה אינו כתב ידי, אם הוחזק שזה כתב ידו בכי"ד, או שבאו עדים שהוא כת"י, הרי הוא הוחזק כפרן ^א ומשלם.

דף לט:

עין משפט א.

ח"מ סימן קמו סעיף ה

ה ו. מחאה בפני שנים ^ב כותבין, אע"פ שלא אמר להם כתובו ^א.

* ויכתבו בלשון שליחות פלוני העידנו ^ד על עצמו לכתוב לו שמיחה, אבל

^ש. ואם טען אח"כ פרעתי, ג"כ אינו נאמן שכבר הוחזק כפרן לדבר זה, ש"ך ס"ק ג'. וע"כ אין משביעין המלוה אפי' היסת שהרי הודה שלא פרע, ועדים מעידים שלוה, סמ"ע ס"ק ד'.

^ת. בעיר שושן כתב הטעם משום שהוחזק כפרן, וכתב הסמ"ע דלא דק דא"כ מדוע לא ישביעו היסת אחר הפרעון, אלא הטעם דאף שלא הוחזק כפרן, אין משביעין אותו מטעם שכבר הודה שלא פרעו מתחילה. ואיך יטעון עליו עתה שכבר פרעו מתחילה, סמ"ע ס"ק ד'.

^א. רמב"ם שם הלכה ג'. ובא ללמדנו דאפי' בכתב ידו נעשה הוחזק כפרן, סמ"ע ס"ק ה'.
^ב. אפי' זה שלא בפני זה מצטרפין, כ"כ הנ"י בשם הרא"ה וכן עיקר. ש"ך ס"ק ד'.
אבל בפעמוני זהב כתב דהב"י הביא דעת הרשב"א החולקת על הרא"ה והעלה דעת הרשב"א על שולחנו ע"ש.

^ג. והטעם דזכות הוא למערער וזכין לאדם שלא בפניו. סמ"ע ס"ק ט', ואע"פ שכתבו התוס' ב"ב ל"ט ע"ב ד"ה מחאה ששאר שטרות אין כותבין אלא מדעת מי שהוא חובתו, וכאן איך כותבין בלי ידיעת המחזיק מ"מ תקנה היא זו שיהיה חשוב עדות, כדי לבטל המחזיק בעדות כל דהוא, ועוד תקנה היא ג"כ למחזיק שעי"ז יחזיק בשטרו כשידע מהמחאה.

^ד. פירוש העדנו הוא לשון שליחות אף שלא צוה בפירוש לכתוב, מ"מ כיון שייחד אותם לעדים מסתמא היתה דעתו שיכתבו, ומ"מ לא יכתבו עשה אותנו שלוחים כיון שאינן שלוחים ממש. שאם ירצו ישתקו ואפ"ה הוי מחאה. סמ"ע ס"ק י'.
וכתב בפעמוני זהב אף שמר"ן לא הביא חילוק הרמ"א מ"מ בב"י הביא מחלוקת זו ומידי מחלוקת לא נפקינן ע"ש.

לא יכתבו שמענו שמיחה דהוי עדות מפי כתבם ה' .

ה ז. כיון שמיחה האדם בשנה ראשונה י' אינו צריך לחזור ולמחות בשנה שניה, אלא צריך שלא יהיה בין מחאה למחאה ג' שנים גמורות ז', שאם שהה בין מחאה למחאה ג' שנים לא עלתה לו המחאה.

עין משפט ב. חו"מ סימן קמו סעיף ז

ז ט. עירער וחזר ועירער, אם מחמת טענה הראשונה ח' עירער, אין ט' לו חזקה, ואם לאו יש לו חזקה י'.

ה. אבל בלשון העידנו שהוא לשון שטר מועיל כמו בשאר שטרות שמועיל מפני תיקון העולם. ולר"ת שהביא הטור בסי' כ"ח סעיף ט"ו שעדים שאינם אילמים יכולים להגיד מפי כתבם יכולים גם כאן לכתוב בלשון שמענו. סמ"ע ס"ק י"א. אבל בביאורים ס"ק ה' כתב דאף לר"ת צריך דוקא לכוון העידנו, משום שמא ימותו העדים, ואנן בעינן שיהיו העדים ראויים להגדה בשעה שבא הכתב לבי"ד. ובתומים הסכים דאפי' בלשון שמענו בדיעבד כשר.

ו. ה"ה אם לא מיחה אלא עד סוף השנה השלישית מהני, רק שלא יהיה בין מחאה למחאה ג' שנים. סמ"ע ס"ק י"ב.

ז. והטעם שיכול לומר סברתי שחזר מהמחאה וע"כ לא נזהרתי בשטרי יותר. סמ"ע ס"ק י"ג. ובפעמוני זהב הביא בשם ויאמר יצחק דאם נכתבה המחאה שמגלה דעתו "על כל ימי הארץ" אין צריך למחות כל שלוש שנים ודוקא אם נכתבה המחאה בלשון שכתב השו"ע, צריך כל ג' שנים ע"ש.

ח. דוקא כשמוכח מתוך הטענה השניה שמבטל הראשונה, אבל כל שאינו מבטל טענה הראשונה לא הוי חזקה. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ט. תני בר קפרא ב"ב ל"ט ופירש הרא"ש שהרי הודה במחאה הראשונה בסוף ג' שנים שהיתה שקר, וא"כ חזקת ג' שנים הראשונות היתה בלא מחאה.

ומה שפירש רשב"ם בד"ה אם מחמת דהוי הדין אם מיחה תוך ג' שנים ב' מחאות המכחישות זו את זו, הרי במחאה שניה הודה שהראשונה היתה שקר ובטלה, וכ"ש שהשניה בטלה שהרי הוחזק כפרן, הרא"ש דחה דבר זה דאין אדם מוחזק כפרן אלא ע"פ עדים, ויכול הוא לומר טעיתי במחאה הראשונה ומחאתו השניה קיימת. באר הגולה.

י. דוקא כשהמחאה השניה היתה אחר ג' שנים מהראשונה, דאז הוי כהודה שהמחאה הראשונה היתה בשקר והרי החזיק ג' שנים בלא מחאה, אבל כששתי המחאות היו בתוך ג' שנים, אף שהשניה סותרת לראשונה המחאה השניה קיימת דאין אדם מוחזק כפרן בפני עדים רק בפני בי"ד כנ"ל. נתיבות ס"ק ט"ז בחידושים.